

EGENKONTROLLPROGRAM för försäljning av tobak, folköl eller e-cigarettor och påfyllningsbehållare

Egenkontrollprogrammet gäller

- Försäljning av folköl enligt alkohollagen 5 kap 5 §
- Servering av folköl enligt alkohollagen 8 kap 8 §
- Försäljning av tobak enligt tobakslagen 12 c §
- Försäljning av e-cigarettor enligt lagen om elektroniska cigarettor

Försäljningsställe

Namn på butik, kiosk eller restaurang	
Gatadress	Postnummer och postort
Telefon dagtid	E-post
Datum när försäljningen startar	Antal anställda

Försäljningsställe

Företagets namn (enskild firma, aktiebolag, handelsbolag etc.)
Organisationsnummer

Vårt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja tobak, folköl eller elektroniska cigarettor och påfyllningsbehållare till konsumenter ska utöva egenkontroll över att försäljningen sker i enlighet med lagarna om försäljning eller servering av respektive produkt. Du ska dokumentera kontrollen i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är näringsidkaren, det vill säga du som äger verksamheten, som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram.

Programmet beskriver försäljningsställets rutiner för att kontrollera bland annat ålder, märkning och marknadsföring.

Följande sidor är ett förslag på vad ett egenkontrollprogram kan innehålla. Hjälptexter under rubrikerna beskriver lagens försäljningsregler och kryssrutorna är förslag på rutiner som kan vara ett stöd i egenkontrollen för dig som näringsidkare. Du ska bifoga ditt egenkontrollprogram när du anmäler försäljning till kommunen. Det ska även finnas på försäljningsstället.

Åldersgräns och ålderskontroll

Den som säljer eller lämnar ut tobak, folköl eller e-cigarett ska vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Det är viktigt att all personal som arbetar i kassan känner till sitt personliga straffansvar i samband med försäljningen. Den som vid försäljning överlämnar varan till någon som inte har fyllt 18 år kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om kassapersonalen är osäker på kundens ålder ska de begära legitimation.

Det kan vara svårt att enbart genom utseendet bedöma en ung persons ålder. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år. Varan får heller inte lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att varan kommer att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

För att informera om förbudet att sälja eller lämna ut varor som regleras med 18-årsgräns till någon som inte har fyllt 18 år ska ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället. (Detta är inte tvingande avseende folköl, men rekommenderas.) Skylten ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Inget hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället.

Var är skyltar eller dekaler om åldersgränsen placerade på försäljningsstället?

- Vid kassan
- På entrédörren
- På skyltfönster
- På beställningsterminal/varuautomat
- Annat:

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

- Om vi är osäkra på om kunden har fyllt 18 år frågar vi efter legitimation.
- Vi kontrollerar kundens ålder via födelsedata på legitimationen.
- En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
- Vi rekommenderar personalen att begära legitimation av alla kunder som ser ut att vara under ____år.
- Om kunden inte visar legitimation på begäran nekar vi köp.
- Om personalen misstänker att en vara är avsedd för någon som är under 18 år så nekar vi köp.
- Om kunden är påstridig så tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
- Annat:

Tobak, folköl eller e-cigarett som säljs till konsumenter **ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder**. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, post-order, internet eller liknande.

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om kunden inte kan visa legitimation?

- Vi informerar personalen om risker som kan uppstå i samband med försäljning och ger förslag på hur de kan hanteras.
- Vi utbildar personalen i konflikthantering som inkluderar information om åldersgräns och ålderskontroll.
- Annat:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och om övriga bestämmelser vid försäljning av de varor egenkontrollprogrammet gäller (se sid 1)?

- Vid anställning av ny personal.
- Minst en gång per år.
- Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information till personalen (till exempel bilagan).
- Annat:

Lagen ställer inga krav på åldern hos den som står i kassan. Däremot måste kassapersonalen vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år, och unga anställda bör därför få särskilt stöd.

Vilket särskilt stöd ger ni till ung personal för att hantera svåra situationer i samband med försäljning?

- Ung personal kan få stöd från erfaren personal under hela arbetstiden.
- Ung personal får extra utbildning och stöd för att hantera svåra situationer.
- Annat:

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll för försäljning via automat, postorder, internet eller liknande?

- Det är inte aktuellt.
- Polletter eller liknande till en automat säljs i kassan där personalen gör ålderskontroll.
- Vid köp i automat kontrolleras åldern via bankkort eller liknande.
- Automaten är placerad så att den kan bevakas kontinuerligt.
- Ålderskontroll vid köp på internet görs via bankkort eller liknande.
- Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande.
- Försändelser via post innehåller uppgifter om att varan inte får lämnas ut till någon som inte har fyllt 18 år.
- Annat:

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

Information om kontrollköp

Kommunen har rätt att göra kontrollköp för att testa om försäljningsställen har bra rutiner för sina ålderskontroller. Det innebär att en person som har fyllt 18 år och ser ung ut testas om det går att handla utan att visa legitimation. Syftet är att förbättra rutinerna för ålderskontroll.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Marknadsföring

Marknadsföringen av de varor som egenkontrollprogrammet gäller får inte vara utformad på ett sätt som kan väcka särskild uppmärksamhet och får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmanande. Den får inte heller utgöra ett dominerande inslag i miljön, till exempel genom en omfattande exponering av varan. Mer om det kan man läsa på www.konsumentverket.se.

Krav på varningstexter om tobak och e-cigarett

På Folkhälsomyndighetens webbplats finns information och exempel på hur förpackningar ska vara märkta. Se www.folkhalsomyndigheten.se

Om en förpackning till en tobaksvara eller örtprodukt för rökning saknar hälsovarning eller kombinerad hälsovarning, eller om den är uppenbart oriktig, får varan inte säljas till konsumenter i Sverige. Det är tillverkaren och importören som har ansvar för att förse förpackningen med korrekt hälsovarning eller kombinerad hälsovarning (11 § tobakslagen). Av 2 § tobaksförordningen framgår att hälsovarningarna ska vara på svenska.

Förpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska enligt lagen ha en hälsovarning. En hälsovarning enligt 10 § lagen (2017:425) om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska enligt förordning 2017:429 ha följande lydelse:

”Denna produkt innehåller nikotin som är ett mycket beroendeframkallande ämne”.

Har ni någon rutin för att kontrollera och säkerställa att förpackningar till tobak eller elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare är korrekt märkta? I så fall, vilken?

Vi utbildar personalen om hur varorna ska vara märkta.

Vi kontrollerar att varorna är korrekt märkta i samband med inköpet.

Vi kontrollerar att varorna är korrekt märkta i samband med uppackning i butiken.

Om märkningen av varorna ser annorlunda ut så gör vi en extra kontroll.

Om varorna inte är korrekt märkta så tar vi bort dem från försäljningsstället och kontaktar leverantören.

Annan åtgärd:

Information om folköl

För att få sälja folköl ska butiken vara registrerad som livsmedelsanläggning i den kommun som verksamheten bedrivs. Verksamheten ska vara avsedd för **stadigvarande** försäljning av livsmedel, och du ska också sälja matvaror i din butik. Försäljning av folköl ska vara ett komplement till försäljning av matvaror. Det är till exempel inte tillräckligt att bara sälja godis, glass och kakor.

Vid servering av folköl är det en förutsättning att du också serverar **mat och lättdrycker** samt att lokalen även är registrerad som livsmedelsanläggning. Verksamheten ska vara avsedd för stadigvarande försäljning av livsmedel.

Om reglerna inte följs

Om bestämmelserna i lagar och föreskrifter om försäljningen av tobak, folköl eller elektroniska cigaretter inte följs kan kommunen förbjuda dig att sälja varan under en viss tid. Vid allvarliga brott mot bestämmelserna kan kommunen besluta att en näringsidkare måste betala vite (en form av böter, med syfte att förmå till exempel ett företag att följa de regler som gäller).

Underskrift

Ort och datum
Underskrift
Namnförtydligande

Enligt personuppgiftslagen får register upprättas om det är nödvändigt för att arbetsuppgifter i samband med myndighetsutövning skall kunna utföras. Dina uppgifter kommer att finnas i ett dataregister med ändamål att kommunen ska fullgöra sitt tillsynsansvar.

En kopia ska finnas i butiken och en ska skickas till:

Miljöenheten
Nacka kommun
131 81 Nacka
Telefon 08-718 80 00

Om du skannar in den här sidan undertecknad går det bra att skicka egenkontrollprogrammet med e-post.

Avgift

Nacka kommun tar ut en årlig avgift för sitt arbete med tillsyn. Storleken på avgiften beror på hur många varuslag som säljs. Avgifterna finns på www.nacka.se. Välkommen att kontakta miljöenheten om du vill ha mer information!

